

שלום

מכתב נו

אגרות

עו

נו

מכתב תשובה

ב"ה, יום ג' ויקרא אל משה, איתפשוותא של משה בכל דרא ודרא², בכל דור דור הקב"ה קורא להצדיקים שישמעו דבריו הק', ור"ל..... מאנשעסמע'י תרפ"א

כבוד ידידי יקירי וחביבי הר"צ המפרסם שלשלת היוחסין

החכם השלם בכל מדרע, אשכול הכופר וכו' וכו'

בקש"ת מו"ה מנחם שליט"א

אחדשרטפ"ס כמשפט לאורכי שמו, אודיעיהו בזה שקבלתי את ספרו היקר זה איזה חרשים ומכתבו היקר, ולא לקחתי לי זמן להשיבו, מגורל מרדת העולם השפל אשר אנהנו עתה שוכנים בו, ודן גרמא דעצירא³ה כי הקיפוני חבילות מדין בהקפת כל הראש, ועשיתי ב"ה נישואין לבתי תי', והייתי בע"ה גדול מהחתונה ומהבית אשר קנו לי קדל ערתינו קעלן יע"א, והזכרתי לבתח רגלי למדינת ענגלאנד⁴ והייתי בלאנדאן ר' שבועות, וב"ה כי ה' לי הצלחה, כי ב"ה שם הרבה אנשים מרומעניען כיודעו ומכירי, ולדאבוננו אמרו לי מקודש והקפוני בפתקאות ומעות ב"ה, והיו לי ב"ה איזה מאות פפוני, ר' יעזור להם כל אחד מבוקשו, ושינינו התפללו על איש א', כי ה' לו פראצענס גדול משריפה, ה' לאיענס חתן ה"ר חיים יצחק יפה מבאמאשאן, כי הראה לי כי ה' בשמעפאנעשפי אצל דודו הר"צ שליט"א ואצלו, וב"ה כי עלה כהונן.

ונודעתי עוד מא' שכא מרומעניען מפאגראם, שמו ר' הירשל רייבער, וסיפר לי כי כח"ה בא ב"ה בשלום ובבריאות, כי נקרא לזה מדורו הה"צ שליט"א בחור יורש עזר אחר מאה שנים לישב על כסא ר' למלך על ישראל⁵, לכן הנני לברכו ברוך מורך לשלם, יזכוו השי"ת בזכות אבותיו הק' ג"ע לנהל מדינתו על מבויע התורה והיראה, וכל אשר יבדך יבורך, וכאשר מבואר בירושלמי⁶ בן שלוש בנדי אביו (לפענ"ד מדי אביו כסא

א ה' אדר ב', וזה המכתב נראה שהיה תשובה למכתב הקודם. ב תי' זוה"ק קיב. ג רבינו דר בעיר "קעלן - דייטשלאנד" משנת תרפ"א עד שנת תרפ"ז, כנראה ה' רבינו אז בעיר מאנשעסער, וקודם לזה שהיה רבינו בלונדון לביקור קצור. ד ה"ה הרה"צ ר' מנחם נחום מאיציקאן זצ"ל, ראה במכתב הקודם. ה מלשון הגמ' ברכות ה: "דין גרמא דעשירא⁷ה". ו ה"ה הרבנית אידל דינה הלכרשטאם ע"ה, נישאת כי טבת בשנת תרפ"א. ז ראה דעת שלום על פרק שירה תי"א ע' רכא. ח ה"ה הרה"ק ר' אברהם מתתיהו משטעפינעשט זצ"ל, ה' אחי אמנ, נבד הרה"ק מרזיין זי"ע, נלב"ע כ"א תמוז תרצ"ג. ט למעשה נפטר חודש לפני דודו, ע' בהערות במכתב הקודם. י עי' ב"ר עד, יג.

אביו) הרי הוא כאביו וירי' שמו הולך בכל המדינה באקינו הד"צ החכם פבורחאש"י וי"ע אשר יש לקנות עליו בזה אשר ה"י אבי המדינה, וי' יצליחו בכל דרכיו ונחת ינחת מרובסתרופים בצל, וירי' על חיים אחרים, ומה יחדו ממו, ונשבע ונתבער ב"ש אבי"י.

הנה יירי יקרי וחביב, ירע אני את כל המדינות וסיוחיו והשקפותיו הרחבים וידיעותיו הרבים וצעד הגדול שלקחהו עתה במאמר במשרד כוחה ובמדינה כוחה, אחרי כואו מעולם ומלאו כוראיו עדיין לא צלל דעתי, וינועו אמות הספים" ונחת הנפש מנפשו הרבה ורי בזה, אבל אומר לו יירי בזה עניי חומרים יקח משל מוסר מהמלך החכם קארל"י, אשר בין הכמים ונבנים עלי חבל נמנה, ומבית האהבהצאלער"י נבנה ואהבת השררה אשר שחל ר' בקרבנו עצרתו ויחזה' וימלך על עם אשר לא ירע מ"ח שנים ומצא מרגע לנפשו"י ורי בזה ללכ חכם כמותו, אבל ברוחני? זה הוא הקשה שבשאלות.

כת"ה כתב לי שלא יכול לכתוב לי מחמת שהחלפתי שפלותי מס' חיו"ד על סי' חוזרי, מרב לרבי, מה יענה כת"ה עתה, אני לא אשאל כוחה כי אני מאמין גדול בהשגותה העליונה אפילו על הכחידה, וענין זה נוקב ויורד ונוגע במקצועות נפלאות וגוראות כי האין הבחירה הפשוטה, ואעפ"כ הוא כן והכל אמת, ואין רצוני להאריך כי עמי דחה השגחה מיוחדת כמה שרירותי בתור רבי ברוקסם גאליציען במאנאס"י, כי כל ההשגחה דחה שאדור בקעלן ששם תשעים אחוזים מהאויסלענערער מורקסם גאליציען, ואני מוצא מרגע לנפשי וחובה יש לדבר בזה, כן גם כת"ה הוא נבחר משמים למשרד רבה ונכבדה כו בע"כ, אבל חז"ל" אמרו מוציא אסורים כבי - שרות וכי' ור"ל.

אבל יירי, נאמנים פצעי אורב"י לידידותו, כמה וכמה פעמים בקשתי לזכר אותו קשות ופצעי אורב, אבל מחמת כמה פעמים לא נחודר הדיבור, מאי אמת אשר בלכבי, ומראיתי כי כת"ה ישלך דברי המצורקים אחרי גיוו, ולא הדברתי בנפשי עז לגשת אליו עד הלום, אבל עתה אשיחה וירוח לי, ימים ושנים חלפו ועברו על שנינו ונפלו כל המעשים שלא לשבת, שורות שרותן דרכה אכתוב לו, ואעפ"י שקפון קצין בנפיים אני, אעפ"כ ישמרו בכפני"י, כי כ"ה צברתי לי ידיעות רבות ונשגבות ברוב שקידתי ב"ה,

יא ד"ה הדחיק ר' יצחק מבאהוש זצ"ל וכל הדחיק מוחין זי"ע, נלבי"ע י' אלול תרנ"ו. יב ישעי' ו, ד. יג ד"ה נשיא מדינת ראמעניען קארל הראשון שמלך בין השנים 1866-1914. יד זהו שם משפחת המלוכה. פו דמ"י ו, טז. פז בשנת תר"פ- פ"א שהה רבינו בטארנא-פולין. יז ב"ר סתר, ד. יח ע"י משלי כז, ו. יט ע"י שם כב, יח.

וקב"ה

ה איות
י אנהנו
הראש,
לי קהל
ובענות,
אבנינו
וה, ו'
ז גדול
כי ד'
י לי כי
ש עזר
לשלם,
ל אשר
ו כסא
ק קיב.
זינו או
ד"צ ר'
ו גרמא
זרפ"א.
גמחיהו
חוצ"ג.
צ.

שְׁלוֹם אֲגָרוֹת עַח

מכתב נז

וכפרו כימים האחרונים ימי המלחמה הגוראה אשר ישבתי במדינות שונות, ולא עברתי עליהם חלילה בעצמות עיניים, כי אני אומר פוקח עיניים.

כת"ה ברוחב שכלו ואחוזו בירו כנפי משוט לשוח כיס העולם כאשר דמיונו הקדמונים החכמים, יידע עתה היטב היטב בעינים חודרת את המשרה אשר לפניו, כי אין לגדל את העי אדירי הוואת בכנפי החקירה והכמת חכמי זולתנו אשר ברו מלכם.

ופוק חוי ראה מה שככת החכם "אבי עד שר שלום" במהר"ם באולה בספרו אמנות חכמים פ' כ"ב וז"ל: הפילוסופיא אינה מאירה כלל לצדיקים בידעת ד' וחורתו, ואינה מלמדה אלינו דרכי המקום, ואינה נותנת שוב לעוסקים בה, והעוזבה אינו נסוג אחור מאחרי אלוקי' לכלתי דעת את דרכו, העוסק בה אינו משכיל ומשיב, ושכרה אינה כלל, וכי' לכן חמים תהי' עם ד' אלקי' שכל עוד שחוספ' לקרא בספרי הפילוסופין תחסר מידיעתך ותתעצב אל לבך ותדאג לאחרייך עד שתקוץ בחיים שהמוסכם אצל הרוב הוא, שהדורש את ד' ודבריו האלקיים מעל ספרי הפילוסופיא, כדורש את החיים בבית הקברות, ולהפך המפרש דברי החזרה והכתובים על פי דעת הפילוסופיא הוא מבקש את המתים בין החיים, לכן אל תשוש חזרת אמר, וכי' עכ"ל המהודר.^כ

נז

ברין ס"ם בחמץ

כ"ה

לכי ידירי הרה"ג הגדול המפורסם רש"י הילפין שליט"א

אודרשט"ם כמשפט לגברא רבא רבנותי, אודיעתו שהשגתי ספרי הנכבר אור הישר על מס' חולין, ואחרי כל הפירושים מקדמונים ואחרונים הנמצאים על מס' זו, עדיין ידש כת"ה חלקו הגיתן לו מן השמים, לעשות ציצים ופרחים ודברים נפלאים אשר ראיתי, ומקורי קדמונים לחקירת האחרונים ג"ע, יישר כחו וחילו לאווייתא, ינוב בשיבה טובה הוא ומחברתו יחיו, ויתחדש בנשר נעוריו, ויובה לישוב כר' אמות של הלכה מתוך נחת והרחבה, אבי"ר.

ות"ח גדול על זכרוננו גם אחי לכברני בספרו הנכבר.

כ ה"ת ספר מתקן על פילוסופיא, נדפס בחיי המחבר שנת ת"צ בעיר מנטובה. כא דברים יח, יג. כב חסר סיום המכתב.
א ה"ת הרה"ג ר' שמואל יצחק הילמאן ז"ל, מחבר ספרי אור הישר על תנ"ך משניות שי"ס וזמב"ם, שימש כרב בלונדון, ואח"כ נסע לארץ הקודש, נלב"ע י"ח סיון תשי"ג.